

EURÓPSKY PARLAMENT

2004

2009

Výbor pre regionálny rozvoj

11.1.2007

PRACOVNÝ DOKUMENT

o úlohe a účinnosti kohéznej politiky pri znižovaní rozdielov v rozvoji najchudobnejších regiónov EÚ

Výbor pre regionálny rozvoj

Spravodajkyňa: Lidia Joanna Geringer de Oedenberg

DT\647595SK.doc

PE 382.390v02-00

Externý preklad

SK

SK

Cieľom kohéznej politiky EÚ je podporovať hospodársku a sociálnu kohéziu medzi regiónmi Únie. Regiónom, ktoré zaostávajú v rozvoji, prechádzajú reštrukturalizáciou alebo sú osobitne znevýhodnené zo zemepisného, hospodárskeho či sociálneho hľadiska, má byť pri riešení ich problémov a zvládání ich ťažkostí poskytnutá pomoc. Ako vyplýva z početných príkladov, v mnohých bývalých chudobných regiónoch Únie sa dosiahol úspešný rozvoj. Štyri bývalé takzvané kohézne krajiny, Írsko, Grécko, Portugalsko a Španielsko, zaznamenali s pomocou štrukturálnych fondov pozoruhodný rast.

V štátoch EÚ 27 sú však regionálne rozvojové rozdiely omnoho výraznejšie ako v štátoch EÚ 15, na zníženie týchto rozdielov sú preto naliehavo potrebné vážne opatrenia. Napriek tomu, že v členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 sa už dosiahol významný hospodársky pokrok, zaostávanie rozvoja často pretrváva pre administratívne nedostatky. Hospodársky rast sa zvyčajne sústreďuje v okolí určitých oblastí. Dôkazy takého sústreďovania sú osobitne prítomné v krajinách strednej a východnej Európy s rýchlo rastúcimi regiónmi v okolí hlavných miest. Rozvoj miest so zvyšujúcou sa konkurencieschopnosťou môže mnohako podnietiť rozvoj v okolitých vidieckych spoločnostiach. V mnohých regiónoch však hospodársky rast stále nie je dostatočný. Nedávno zverejnené údaje úradu Eurostat poukazujú na obrovský rozdiel v rozvoji medzi najbohatšími a najchudobnejšími regiónmi EÚ, pričom najnižšie priečky zaujali nové členské štáty zo strednej a východnej Európy.

Tabuľka 1

Regionálny HDP na obyvateľa v štátoch EÚ 25 – údaje za rok 2003
(v parite kúpnej sily, EÚ 25 = 100)

Desať najvyšších			Desať najnižších		
1	Inner London (UK)	278	1	Lubelskie (PL)	33
2	Bruxelles-Capitale (BE)	238	2	Podkarpackie (PL)	33
3	Luxembourg	234	3	Podlaskie (PL)	36
4	Hamburg (DE)	184	4	Świętokrzyskie (PL)	37
5	Île de France (FR)	173	5	Warmińsko-Mazurskie (PL)	37
6	Wien (AT)	171	6	Opolskie (PL)	37
7	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	165	7	Észak Magyarországon (HU)	38
8	Provincia Autonoma Bolzano (IT)	160	8	Východné Slovensko (SK)	39
9	Oberbayern (DE)	158	9	Eszag-Alföld (HU)	39
10	Stockholm (SE)	158	10	Dél-Alföld (HU)	40

Tabuľka 2

Regionálny HDP na obyvateľa v štátoch EÚ 27 – údaje za rok 2006 (v parite kúpnej sily, EÚ 25 = 100)

Región	HDP (v parite kúpnej sily) na osobu v % priemeru EÚ 25 (EÚ-25 = 100)
Inner London (UK)	277,6
Bruxelles-Brussels (BE)	237,6
Luxembourg (LU)	233,9
Hamburg (DE)	184,0
Île de France (FR)	173,3
Wien (AT)	170,9
Berkshire, Buckinghamshire a Oxfordshire (UK)	165,1
Provincia Autonoma Bolzano/Bozen (IT)	160,0
Oberbayern (DE)	157,9
Stockholm (SE)	157,9
Åland (FI)	154,3
Utrecht (NL)	152,5
North Eastern Scotland (UK)	150,3
Southern and Eastern (IE)	149,2
Darmstadt (DE)	148,3
.....	
Vest (RO)	34,0
Podkarpackie (PL)	33,2
Lubelskie (PL)	33,2
Centru (RO)	32,3
Istocna Hrvatska (HR)	31,0
Nord-Vest (RO)	29,1
Severozapaden (BG)	26,1
Sud-Est (RO)	25,6
Sud-Vest (RO)	25,5
Severoiztochen (BG)	25,3
Yugoiztochen (BG)	24,9
Yuzhen tseentralen (BG)	24,6
Sud (RO)	24,4
Severen tseentralen (BG)	24,2
Nord-Est (RO)	21,7

Regióny s najnižším/najvyšším HDP na osobu (v parite kúpnej sily) (EÚ 25 = 100)

Tento návrh iniciatívnej správy zdôrazňuje určité zásady, ktoré by členské štáty a EÚ mohli uplatniť pri zvyšovaní účinnosti kohéznej politiky EÚ v najchudobnejších regiónoch. Na rozvoj najchudobnejších regiónov boli vyčlenené finančné prostriedky vo finančnom výhlade na roky 2007 – 2013. Tieto finančné prostriedky sa teraz musia účinne využiť.

Pri podpore vysokej a dlhodobej životnej úrovne v Únii je nevyhnutnou podmienkou urýchlenie hospodárskeho rastu v najchudobnejších regiónoch. Zbližovanie regiónov EÚ má kľúčový význam, ak má byť Únia v blízkej budúcnosti globálne konkurencieschopná a silná. Keď budú regióny čeliace rozvojovým problémom naďalej zaostávať, existuje riziko, že s presunom vyšších nákladov do budúcnosti sa dosahy politik oslabia.

- Kohézna politika EÚ musí **určiť osobitné potreby** najchudobnejších regiónov a nájsť vhodné mechanizmy na posilnenie ich rozvoja.

Základom je určiť hlavné potreby jednotlivého regiónu a sústrediť financovanie na správnu úroveň. Kohézne krajiny musia stanoviť „základné podmienky“ infraštruktúry pre ďalšie investície. Medzi cieľom kohézie a konkurencieschopnosťou neexistuje žiadny daný rozpor, je však nevyhnutné pochopiť, kde nastáva povzbudenie rastu. Na dosiahnutie istej úrovne konkurencieschopnosti musia mať chudobné regióny rozvinutú vhodnú základnú infraštruktúru a ľudské zdroje.

- Trvalým problémom sú **t ŕa ŕzkosti najchudobnejších regi3nov pri vyu ŕzovan3** finančných prostriedkov. Úradom často chýbajú zručnosti a skúsenosti alebo zodpovedajúce finančné prostriedky na riešenie komplikovaných požiadaviek kohéznej politiky, preto nevedia požiadať o prostriedky, na ktoré majú v zásade nárok.

Toto je naliehavým problémom najmä pre nové členské štáty a prístupové krajiny.

Tabuľka 3

Skutočná úroveň rastu HDP

Úroveň rastu objemu HDP – percentuálna zmena oproti predošlému roku
(2006, 2007 a 2008 označujú predpovede)

	1997	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08
Bulharsko	- 5,4	3,9	2,3	5,4	4,1	4,9	4,5	5,6	5,5	6,0	6,0	6,2
Rumunsko			- 1,2	2,1	5,7	5,1	5,2	8,4	4,1	7,2	5,8	5,6
EÚ 25	2,7	3,0	3,0	3,9	2,0	1,2	1,3	2,3	1,7	2,8	2,4	2,4
EÚ 15	2,6	2,9	3,0	3,9	1,9	1,1	1,1	2,2	1,5	2,6	2,2	2,3

Ako vyplýva z tabuľky 3, potenciál hospodárskeho rastu dvoch krajín, ktoré do EÚ vstúpili v roku 2007, Bulharska a Rumunska, je obzvlášť výrazný. Na úplné využitie tohto rozvojového potenciálu je potrebné účinné fungovanie príslušných správnych orgánov. Ako podmienka úspešného uplatňovania programov a projektov sa spolu s rozvojom ľudských zdrojov zdôrazňuje potreba inštitucionálnej spôsobilosti. Počas obdobia predvstupovej pomoci rôzne programy odhalili na prijímajúcej strane veľké množstvo inštitucionálnych, riadiacich a správnych nedostatkov, ktoré možno zatiaľ neboli plne prekonané, ale musia sa v najbližšej budúcnosti riešiť, ak sa finančné prostriedky majú správne investovať a využívať.

Zdravé riadenie štrukturálnych fondov si vyžaduje **koordináciu na rôznych úrovniach (politickej, technickej a správnej)**. V nových členských štátoch je to naliehavý problém a musí sa prijať omnoho viac účinných opatrení. Základný význam majú diskusie týkajúce sa zabezpečenia súdržnosti medzi EÚ, členskými štátmi a regiónmi a z tohto štruktúrovaného dialógu by sa nemala vynechať žiadna oblasť riadenia. Kohézna politika sa netýka len hospodárskych fondov, ale aj **partnerstva medzi rôznymi účastníkmi**. Na zlepšenie podporného účinku nestačí pôsobenie a spolupráca jednej úrovne, osobitne potrebné sú preto riadne informačné toky a partnerstvá.

PE 382.390v02-00

Externý preklad

4/7

DT\647595SK.doc

Externý preklad

- Je potrebné zorganizovať rámec, ktorý zavedie vzájomné pôsobenie do praxe a tiež výmena skúseností, pričom toto úsilie môže tiež pomôcť stanoviť normy a štandardy, ktoré zvýšia administratívnu spôsobilosť pri riadení uplatňovania predpisov a nariadení.

Na prípravu finančných prostriedkov a získanie kapitálu je nevyhnutné väčšie využívanie **verejno-súkromných partnerstiev**. Musia sa určiť pravidlá a obmedziť prekážky pre uplatňovanie týchto partnerstiev. V nových členských štátoch existuje nedostatok osvedčených postupov.

- Je potrebné väčšmi zdôrazňovať význam **doplňkovosti**. Zapojenie súkromného kapitálu je kľúčovým hľadiskom s potenciálom podporiť dodatočné investície. Finančná podpora by sa mala využívať transparentne, aby sa zabezpečilo dosiahnutie stanovených cieľov.
- Vynikajúcimi nástrojmi na pomoc nielen malým a stredným podnikom na regionálnej úrovni sú iniciatívy **Jaspers, Jeremie a Jessica**, členské štáty a Komisia však musia urobiť omnoho viac pre ich podporu a zabezpečenie ich plného a účinného využívania, najmä v najchudobnejších regiónoch.
- Hospodársky rozvoj je úzko spojený s **inováciami**, ktoré sú navyše kľúčovým prvkom regionálneho rozvoja. Kohézna politika EÚ musí podľa Lisabonskej stratégie smerovať k zvýšeniu inovačnej schopnosti EÚ, preto je dôležité, aby tento cieľ neobchádzal najchudobnejšie regióny.
- Podnikanie sa musí aktívne podporovať a musí sa to týkať každého účastníka. Presadzovať sa malo najmä medzi ženami a mladými ľuďmi, ktorí vstupujú na trh práce a medzi sociálne vylúčenými skupinami. Dôležitým faktorom pri podpore inovácií je tiež zlepšenie kvality pravidiel a predpisov v krajinách EÚ, s cieľom zabezpečiť, aby podporovali a nie brzdili inovačné procesy v dôležitých sektoroch hospodárstva. Najchudobnejšie regióny sú v tomto smere najzraniteľnejšie.

Početné príklady poukazujú na nedostatočnú schopnosť nových členských štátov využívať finančné prostriedky. **Administratívne kvality sa preto musia zlepšiť** tak, aby regióny prijímajúce finančné prostriedky dokázali túto pomoc získať a dobre využiť. Najmä pri príprave realizácie nových projektov je nevyhnutná technická pomoc. Existuje naliehavá potreba zabezpečenia kvality, vonkajšej vo forme odborných poznatkov, ale tiež vnútornej: vedieť, čo je skutočne potrebné a vykonávať primerané kontroly kvality projektov a využívania finančných prostriedkov. Žiaduce je tiež aktuálne posudzovanie udržateľnosti projektov, ktoré už boli realizované.

- Osobitná časť finančných prostriedkov by sa mohla využiť na prípravu, sledovanie, hodnotenie a odborníkov. Táto pomoc by pri správnom použití mohla mať základný význam najmä v krajinách so zložitejším správnym systémom.

Dôležité je, aby **finančné prostriedky prišli do spôsobilých regiónov rýchlo**. Niekedy trvá príliš dlho, kým sa finančné prostriedky dostanú k príjemcom a je úlohou pre všetky strany, aby ich dali do obehu správne.

Je ťažké vyhnúť sa zložitosti v systéme využívania štrukturálnych fondov, na ktorý majú dosah tri rôzne úrovne riadenia: pravidlá spoločenstva, vnútroštátne rámce a postupy na regionálnej úrovni. **Zjednodušenie postupov** je preto výzvou pre všetky tri úrovne, s cieľom zamedziť akémukoľvek ďalšiemu výkladu a uľahčiť a urýchliť vykonávanie programov.

Existuje potreba súčinnosti medzi politikami, rovnako európskymi ako vnútroštátnymi. Politiky by sa mali dopĺňať, a nie pôsobiť proti sebe. Sústreďenie výhod iných európskych politik na území jednotlivých krajín a regiónov môže napríklad oslabiť vplyv rozvojových politik. Regionálny rozvoj musí mať tiež sociálny a environmentálny rozmer.

- Vplyv možných deformačných účinkov medzi politikami by sa mal zohľadniť a preštudovať v strednodobom preskúmaní rozpočtu Spoločenstva v roku 2009 a vo štvrtej správe o hospodárskej a sociálnej kohézii.

Na posilnenie kohézie a účinného rozvoja v najchudobnejších regiónoch je nevyhnutná **mobilizácia všetkých zúčastnených strán**, začlenenie a zabezpečenie čo najplnšej účasti všetkých účastníkov.

Bojovať treba proti nezamestnanosti, ktorou sú najviac postihnuté najchudobnejšie regióny. Osobitne znepokojujúca je existencia dlhodobej nezamestnanosti v určitých sociálnych skupinách. **Pre dosiahnutie sociálnej kohézie sa musí vynaložiť úsilie na zabezpečenie čo najlepšej novej integrácie osôb so zdravotným postihnutím**. Je to nevyhnutná podmienka pre zabezpečenie náležitej životnej úrovne pre celú spoločnosť EÚ. Kohézii v EÚ ďalej pomáha **rovnosť príležitostí pre mužov a ženy na pracovnom trhu**. Stále pretrvávajú rozdiely týkajúce sa výšky plátov mužov a žien, čo prekáža rastu hospodárstva. Pozornosť venovaná rozdielom medzi pohlaviami zvýši kvalitu účinnej realizácie kohéznej politiky. Musia si to uvedomiť zamestnávateľia a zamestnanci na všetkých úrovniach tohto procesu a v tejto oblasti sa musia prijať vhodné opatrenia.

- Poskytovať treba informácie o potrebe a prostriedkoch uplatňovania prístupu rodovej rovnosti pri realizácii a hodnotení programov a projektov, s lepším využitím štúdií a analýz, ktoré už boli vypracované. Stále je možné prakticky

realizovať také témy, akými sú zabezpečenie vyváženej rozpočtu z rodového hľadiska (napr. či je rozpočet primeraný pre realizáciu opatrení týkajúcich sa rovnosti príležitostí), informovanie sociálnych partnerov a príslušných účastníkov o rodových hľadiskách a zabezpečenie dostupnosti rodových poznatkov. Pre účinnosť kohéznej politiky je nevyhnutný rozumný prístup k rodovému hľadisku v spoločenskom a hospodárskom živote, pričom je potrebné vyhnúť sa stereotypnému pohľadu na spoločenské roly mužov a žien.

Ak sa majú európske politiky zamerané na zníženie rozvojových rozdielov stať skutočne trvalo udržateľnými rozvojovými a kohéznymi stratégiami EÚ, je v najchudobnejších regiónoch nevyhnutný vyvážený rozvojový prístup prispôsobený osobitným charakteristikám a problémom príslušného regiónu.